

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

8. září 2005 *

Ve věci C-416/02,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 226 ES,
podaná dne 19. listopadu 2002,

Komise Evropských společenství, zastoupená G. Valerem Jordanou, jako
zmocněncem, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalobkyně,

podporovaná:

Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku, zastoupeným
K. Manjim, dále C. White, jako zmocněnci, ve spolupráci s D. Wyattem, QC,
s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

vedlejším účastníkem,

* * Jednací jazyk: španělština.

KOMISE v. ŠPANĚLSKO

proti

Španělskému království, zastoupenému N. Díaz Abad, jako zmocněnkyní,
s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovanému,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, J.-P. Puissochet (zpravodaj), S. von Bahr, U.
Löhmus a A. Ó Caoimh, soudci,

generální advokátka: C. Stix-Hackl,

vedoucí soudní kanceláře: M. M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. prosince 2004,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 12. května
2005,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Španělské království tím, že:
 - nepřijalo opatření nezbytná ke splnění povinností, které pro něj vyplývají z článků 4, 9 a 13 směrnice Rady 75/442/EHS ze dne 15. července 1975 o odpadech (Úř. věst. L 194, s. 39; Zvl. vyd. 15/01, s. 23), ve znění směrnice Rady 91/156/EHS ze dne 18. března 1991 (Úř. věst. L 78, s. 32; Zvl. vyd. 15/02, s. 3, dále jen „směrnice 75/442“),
 - nepřijalo nezbytná opatření, aby zajistilo, že odpady pocházející ze zařízení k chovu prasat na místě zvaném „El Pago de la Media Legua“ budou odstraněny nebo využity bez ohrožení lidského zdraví a bez poškozování životního prostředí, ponechalo toto zařízení bez povolení vyžadovaného uvedenou směrnicí a neprovádělo nezbytné pravidelné kontroly těchto zařízení,
 - neprovedlo před uskutečněním nebo změnou tohoto záměru posouzení vlivů na životní prostředí v rozporu s ustanovením článku 2 a čl. 4 odst. 2 směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. L 175, s. 40; Zvl. vyd. 15/01,

s. 248, dále jen „směrnice 85/337, ve svém původním znění“), nebo ustanovením této směrnice, ve znění směrnice Rady 97/11/ES ze dne 3. března 1997 (Úř. věst. L 73, s. 5; Zvl. vyd. 15/03, s. 151, dále jen „směrnice 85/337“),

- neprovedlo nezbytné hydrologické průzkumy ve znečištěné oblasti v souladu s ustanoveními čl. 3 písm. b), čl. 5 odst. 1 a článku 7 směrnice Rady 80/68/EHS ze dne 17. prosince 1979 o ochraně podzemních vod před znečišťováním některými nebezpečnými látkami (Úř. věst. 1980, L 20, s. 43; Zvl. vyd. 15/01, s. 134),

- nezajistilo, aby městské odpadní vody z aglomerace Vera byly čištěny tak, jak stanoví čl. 5 odst. 2 směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod (Úř. věst. L 135, s. 40; Zvl. vyd. 15/02, s. 26), tedy podle přísnějších požadavků, než jaké jsou popsány v článku 4 této směrnice,

- nevymezilo Rambla de Mojácar jako ohroženou oblast v rozporu s ustanoveními čl. 3 odst. 1, 2 a 4 směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (Úř. věst. L 375, s. 1; Zvl. vyd. 15/02, s. 68),

nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z uvedených směrnic.

Právní rámec

Právní úprava odpadů

Právní úprava Společenství

- 2 Článek 1 písm. a) první pododstavec směrnice 75/442 definuje odpad jako „jakoukoli látku nebo předmět spadající do kategorií uvedených v příloze I, kterých se držitel zbavuje nebo má v úmyslu se zbavit nebo se od něho požaduje, aby se jich zbavil“.
- 3 Druhý pododstavec téhož čl. 1 písm. a) svěřuje Komisi úlohu vypracovat „seznam odpadů spadajících do kategorií uvedených v příloze I“. Rozhodnutím 94/3/ES ze dne 20. prosince 1993, kterým se stanoví seznam odpadů podle čl. 1 bodu a) směrnice 75/442 (Úř. věst. 1994, L 5, s. 15), přijala Komise „evropský katalog odpadů“, v němž jsou mezi „odpady z prvovýroby v zemědělství“ uvedeny „zvířecí trus, moč a hnůj (včetně znečištěné slámy), kapalné odpady, soustředované odděleně a zpracovávané mimo místo vzniku“. Úvodní poznámka uvedená v příloze uvedeného rozhodnutí upřesňuje, že tento seznam odpadů není „taxativní“, že „skutečnost, že materiál je tam uveden, neznamená, že by byl odpadem za všech okolností“ a že „zařazení do tohoto seznamu má účinek pouze tehdy, pokud materiál odpovídá definici odpadů“.
- 4 Článek 1 písm. c) též směrnice definuje držitele jako „původce odpadu nebo fyzickou nebo právnickou osobu, která je vlastníkem odpadu“.

5 Článek 2 směrnice 75/442 stanoví:

„1. Z oblasti působnosti této směrnice jsou vyňaty:

a) plynné emise vypouštěné do ovzduší;

b) oblasti již upravené jinými předpisy:

[...]

iii) mrtvá těla zvířat a tyto zemědělské odpady: exkrementy a další přírodní nikoli nebezpečné látky používané v zemědělství;

[...]

2. Zvláštní pravidla pro jednotlivé případy nebo doplňující pravidla uvedená v této směrnici mohou být stanovena jednotlivými směrnici.

6 Článek 4 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zajistily, že odpady se budou odstraňovat bez ohrožení lidského zdraví a bez poškozování životního prostředí, zejména:

- bez ohrožení vod, ovzduší, půdy, rostlin a živočichů,

- bez obtěžování hlukem nebo zápachem,

- bez nepříznivého ovlivňování krajiny nebo míst zvláštního zájmu.

Členské státy rovněž učiní nezbytná opatření pro zákaz svévolného opuštění, nepovoleného ukládání a nekontrolovaného odstraňování odpadů.“

- 7 Podle článku 9 téže směrnice musí zejména v zájmu provedení článku 4 každá organizace nebo podnik, který provádí operace odstraňování odpadů uvedené v příloze II A, získat povolení od příslušného orgánu, přičemž toto povolení zahrnuje zejména druhy a množství odpadů, technické požadavky, bezpečnostní opatření, která je třeba přijmout, a metodu úpravy.

8 Podle článku 13 směrnice 75/442:

„Zařízení nebo podniky, které provádějí operace uvedené v článcích 9 až 12, musí podléhat přiměřené pravidelné kontrole příslušnými orgány.“

Vnitrostátní právní úprava

9 Článek 2 odst. 2 zákona č. 10/1998 ze dne 21. dubna 1998 o odpadech (BOE ze dne 22. dubna 1998) stanoví, že „tento zákon se podpůrně použije na látky, které jsou uvedeny dále, pokud jde o aspekty, které výslovně upravuje svou specifickou úpravou:

[...]

- b) odstraňování a zpracování mrtvých zvířat a odpadů živočišného původu, jak je tato oblast upravena královským nařízením č. 2224/1993 ze dne 17. prosince 1993 o hygienických normách týkajících se odstraňování a zpracování mrtvých zvířat a odpadů živočišného původu a ochrany před choroboplodnými zárodky v potravě pro zvířata [...]

- c) odpady pocházející ze zemědělských zařízení a dobytka složené z exkrementů a dalších přírodních nikoli nebezpečných látek používaných v zemědělství, jak je tato oblast upravena královským nařízením č. 261/1996 ze dne 16. února 1996

o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů, a právní úpravou, kterou má přijmout vláda v souladu s pátým doplňujícím ustanovením

[...]“

- 10 Toto páté doplňující ustanovení stanoví, že využívání odpadů uvedených v tomto čl. 2 odst. 2 písm. c) jako zemědělského hnojiva podléhá právní úpravě, kterou za tímto účelem vydává vláda, a doplňujícím normám přijatým případně autonomními regiony. Podle téhož doplňujícího ustanovení stanoví tato právní úprava druh a množství odpadů, jež mohou být používány jako hnojiva, jakož i podmínky, za nichž činnost nebude podléhat povolení, a stanoví, že výše uvedená činnost musí být prováděna bez ohrožení lidského zdraví a bez používání postupů nebo metod, jež by mohly poškozovat životní prostředí, zejména způsobovat znečištění vod.
- 11 Na základě zákonného zmocnění vyplývajícího z tohoto pátého doplňujícího ustanovení přijala španělská vláda královské nařízení č. 324/2000 ze dne 3. března 2000, kterým se stanoví základní pravidla úpravy zařízení k chovu prasat (BOE ze dne 8. března 2000). Článek 5 B písm. b) tohoto královského nařízení stanoví, že zpracovávání statkových hnojiv pocházejících ze zařízení k chovu prasat může proběhnout zejména využitím jako organického minerálního hnojiva a v tom případě musejí mít zařízení k dispozici „přírodní nebo umělé přehrazené a nepropustné jímky ke skladování hnoje na ochranu před nebezpečím jeho proniknutí do povrchových nebo podzemních vod nebo jejich znečištění, které zajistí, aby nedocházelo ke ztrátám v důsledku rozlití nebo geotechnické nestability, a jejichž velikost je dostatečná pro skladování výroby nejméně za tři měsíce, aby umožnily odpovídající nakládání s ním“.

- 12 Podle prvního doplňujícího ustanovení zákona č. 10/1998 nemůže být kontrola využívání hnoje v oblastech, jež nebyly prohlášeny za ohrožené znečištěním dusičnany podle královského nařízení č. 261/1996 ze dne 16. února 1996 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů (BOE ze dne 16. února 1996), prováděna na základě královského nařízení č. 324/2000.
- 13 Právní úprava odpadů přijatá Junta de Andalucía vylučuje ze své působnosti organické odpady pocházející ze zemědělských či chovných činností.

Právní úprava týkající se posuzování vlivů některých záměrů na životní prostředí

Právní úprava Společenství

- 14 Článek 2 odst. 1 směrnice 85/337 ve svém původním znění stanovil:

„Členské státy přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění, aby ještě před vydáním povolení byly záměry, které mohou mít významný vliv na životní prostředí mimo jiné v důsledku své povahy, rozsahu nebo umístění, posouzeny z hlediska jejich vlivů.

Tyto záměry jsou vymezeny v článku 4.“

- 15 Podle čl. 4 odst. 2 uvedené směrnice „[z]áměry z kategorií uvedených v příloze II podléhají posouzení v souladu s články 5 až 10, pokud členské státy usoudí, že to jejich povaha vyžaduje“. Tato příloha II bod 1 písm. f) uváděla zařízení k chovu prasat.
- 16 Podle čl. 4 odst. 1 směrnice 85/337 „podléhají záměry kategorií uvedených v příloze I posouzení v souladu s články 5 až 10“.
- 17 Uvedená příloha I bod 17 písm. b) zmiňuje zařízení k intenzivnímu chovu prasat s více než 3 000 místy pro jatečná prasata (nad 30 kg) a týž bod písm. c) zahrnuje zařízení s více než 900 místy pro prasnice.
- 18 Článek 4 odst. 2 směrnice 85/337 stanoví, že členské státy určí pro záměry uvedené v příloze II této směrnice na základě přezkoumání každého jednotlivého případu nebo prahových hodnot nebo kritérií stanovených členským státem, „zda záměry podléhají posouzení v souladu s články 5 až 10“. Odstavec 3 téhož článku 4 upřesňuje, že „při přezkoumávání každého jednotlivého případu nebo při stanovení kritérií nebo prahových hodnot podle odstavce 2 jsou brána v úvahu odpovídající kritéria výběru uvedená v příloze III“.
- 19 Příloha II bod 1 písm. e) směrnice 85/337 se týká „[z]ařízení k intenzivnímu chovu hospodářských zvířat (záměry neuvedené v příloze I)“ a bod 13 téže přílohy „jakékoliv změny nebo rozšíření záměrů uvedených v příloze I nebo v příloze II, které jsou již povoleny, uskutečněny nebo jsou právě uskutečňovány, které by mohly mít závažný negativní vliv na životní prostředí“. Směrnice 85/337 měla být členskými státy provedena do 14. března 1999.

Vnitrostátní právní úprava

- 20 Junta de Andalucía přijala zákon č. 7/1994 ze dne 18. května 1994 o ochraně životního prostředí, jehož příloha II bod 11 stanoví, že zařízení k trvalému chovu prasat s více než 100 chovnými prasnicemi a 500 prasaty určenými k výkrmu podléhají řízení, které stanoví vypracování zprávy o posouzení vlivu na životní prostředí.

Právní úprava týkající se ochrany podzemních vod

Právní úprava Společenství

- 21 Článek 3 směrnice 80/68 stanoví:

„[č]lenské státy učiní potřebné kroky k tomu, aby:

[...]

- b) omezily vnikání látek ze seznamu II do podzemních vod tak, aby nedocházelo k jejich znečišťování těmito látkami“.

- 22 Bod 3 uvedeného seznamu II zmiňuje „[l]átky, které mají škodlivý vliv na chuť nebo pach podzemních vod [...]“.
- 23 Článek 5 směrnice 80/68 zejména stanoví, že členské státy podřídí předchozímu šetření vypouštění látek z téhož seznamu II a mohou udělit oprávnění za předpokladu, že jsou dodržována všechna technická preventivní opatření, která zabrání znečišťování podzemních vod těmito látkami.
- 24 Podle článku 7 uvedené směrnice „předchozí šetření podle článků 4 a 5 zahrnou hydrogeologický průzkum dané oblasti, průzkum případné samočisticí schopnosti půdy, půdního podloží a rizika znečištění a změny jakosti podzemních vod způsobené vypouštěním; šetřením se rovněž stanoví, zda vypouštění látek do podzemních vod je z hlediska životního prostředí uspokojivým řešením“.

Vnitrostátní právní úprava

- 25 Žádný vnitrostátní právní předpis, jehož specifickým předmětem by bylo zajistit provedení směrnice 80/68, nebyl Soudnímu dvoru v rámci projednávané věci předložen.

Právní úprava týkající se čištění městských odpadních vod

Právní úprava Společenství

- 26 Článek 5 odst. 1 směrnice 91/271 stanoví, že „[p]ro účely odstavce 2 vymezí členské státy do 31. prosince 1993 citlivé oblasti podle kritérií uvedených v příloze II“, mezi

nimiž je uvedena eutrofizace [příloha II A písm. a)], určitá koncentrace dusičnanů [příloha II A písm. b)] a nezbytnost vyššího stupně čištění pro splnění směrnic Rady [příloha II A písm. c)].

- 27 Odstavec 2 uvedeného článku 5 upřesňuje, že členské státy zajistí, aby městské odpadní vody odváděné stokovými soustavami byly před vypuštěním do citlivých oblastí čištěny podle přísnějších požadavků, než jaké jsou popsány v článku 4, a to nejpozději do 31. prosince 1998 u všech vypouštění z aglomerací s populačním ekvivalentem (dále jen „PE“) vyšším než 10 000.

Vnitrostátní právní úprava

- 28 Ve Španělsku jsou příslušnými orgány v oblasti čištění odpadních vod obecní orgány. Stát je nicméně prostřednictvím Confederaciones Hidrográficas (hydrografické konfederace, veřejné organizace pověřené správou vnitrozemských vod) příslušný pro vydávání povolení k vypouštění a opětovnému využívání vyčištěných odpadních vod.
- 29 Královské legislativní nařízení č. 11/1995 ze dne 28. prosince 1995, kterým se stanovují pravidla použitelná na čištění městských odpadních vod (BOE ze dne 30. prosince 1995), bylo provedeno královským nařízením č. 509/1996 ze dne 15. března 1996 (BOE ze dne 29. března 1996), částečně pozměněným královským nařízením č. 2116/1998 ze dne 2. října 1998 (BOE ze dne 20. října 1998).

Právní úprava týkající se ochrany vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů

Právní úprava Společenství

- 30 Článek 3 odst. 1 směrnice 91/676 stanoví, že „[p]okud nejsou přijata opatření podle článku 5, vymezí členské státy znečištěné vody a vody ohrožené znečištěním podle kritérií stanovených v příloze I“.
- 31 Odstavec 2 uvedeného článku 3 stanoví, že ve lhůtě dvou let od oznámení směrnice 91/676, k němuž došlo dne 19. prosince 1991, „[č]lenské státy vymezí [...] jako ohrožené oblasti všechny známé půdní plochy na území svého státu, které jsou odvodňovány do vod vymezených v souladu s odstavcem 1 a které přispívají ke znečišťování. Členské státy oznámí toto první vymezení vod Komisi do šesti měsíců“.
- 32 Podle odstavce 4 téhož článku „[č]lenské státy přezkoumají a podle potřeby upraví nebo doplní seznam vymezených ohrožených oblastí nejméně každé čtyři roky, přičemž přihlednou ke změnám a skutečnostem, které při předchozím vymezení nebylo možné předvídat. Členské státy oznámí Komisi do šesti měsíců jakoukoli změnu nebo doplněk k seznamu vymezených oblastí“.
- 33 Článek 4 směrnice 91/676 zejména stanoví, že s cílem zabezpečit pro všechny vody obecnou úroveň ochrany před znečištěním přijmou členské státy do dvou let od oznámení této směrnice zásady správné zemědělské praxe, které budou zemědělci dobrovolně provádět.

- 34 Podle článku 5 téže směrnice připraví členské státy pro vymezené ohrožené oblasti akční programy. Tyto programy obsahují závazná opatření, přičemž v řadě z nich jsou uvedena opatření přijatá v zásadách správné zemědělské praxe, jakož i opatření uvedená v příloze III směrnice 91/676. Opatření uvedená v posledně jmenované příloze se týkají zejména období, ve kterých je používání určitých druhů hnojiv zakázáno, kapacity zásobníků pro skladování statkových hnojiv, způsoby používání statkových hnojiv obsahujících použitelný dusík a jejich maximální množství.

Vnitrostátní právní úprava

- 35 Španělské království provedlo směrnicí 91/676 do svého právního řádu královským nařízením č. 261/1996 ze dne 16. února 1996 (BOE ze dne 16. února 1996).
- 36 Junta de Andalucía kromě toho nařízením č. 261/1998 ze dne 15. prosince 1998 vymezila oblasti ohrožené znečištěním vod dusičnany ze zemědělských zdrojů na území Autonomního společenství Andalusie. Toto nařízení se nevztahuje na Rambla de Mojácar.

Postup před zahájením soudního řízení

- 37 Zařízení k chovu prasat nacházející se v místě zvaném „El Pago de la Media Legua“ na území obce Vera (provincie Almería) na silnici spojující tuto obec s obcí Garrucha, v blízkosti řeky Antas, je provozováno od roku 1976.

38 Komise, jíž byla v roce 2000 předložena stížnost zapsaná pod č. 2000/4044, týkající se fungování tohoto zařízení, požádala dopisem ze dne 6. dubna 2000 španělské orgány, aby jí jednak předložily svá vyjádření k uvedeným skutečnostem, a sice nekontrolovanému vypouštění odpadů z dotyčných zařízení do životního prostředí, a jednak, aby poskytly informace o podmínkách uplatňování jednotlivých relevantních právních předpisů Společenství.

39 Španělské orgány dopisem ze dne 24. srpna 2000 odpověděly, že směrnice 75/442 není nutně použitelná na hnůj z chovných zařízení, neboť použití tohoto hnoje jako hnojiva v okolí zařízení jej může vyloučit z kvalifikace odpadu ve smyslu uvedené směrnice. Pokud jde o použití směrnice 85/337, tyto orgány zdůraznily, že „zákon č. 7/1994 stanoví, že veškerá zařízení k chovu prasat podléhají bez ohledu na své umístění opatřením na ochranu životního prostředí“. V témže dopise bylo rovněž uvedeno, že sporné zařízení ještě stále nemá povolení obce a že místní orgány od května 1999 po vlastníkově zařízení doposud bezvýsledně požadovaly dokumenty, jež by umožnily vypracování zprávy o vlivu na životní prostředí nezbytné k udělení povolení. Španělské orgány mimoto uplatňovaly, že hnůj neobsahuje nebezpečnou látku a že směrnice 80/68 se tedy nepoužije; stejně tak se nepoužije ani směrnice 91/271, neboť nebyla podána žádná stížnost, že by odpady mohly zasahovat do pobřežní laguny. Pokud jde konečně o směrnici 91/676, uvedené orgány uvedly, že ani tato směrnice, ani dekret č. 261/1996 neumožňují se domnívat, že by dotčená oblast byla ohrožena, neboť příslušný orgán nedospěl k závěru, že došlo k výskytu dusičnanů, ale pouze navrhl zahrnutí této oblasti do programu dohledu celého pobřeží provincie Almería.

40 Španělské orgány zaslaly Komisi v říjnu 2000 řadu dokumentů, zejména zprávu ze dne 5. července 2000 o situaci dotčeného zařízení, vypracovanou společností Tecnomia na žádost Confederación Hidrográfica del Sur (hydrografická konfederace

pro jih), jakož i písemnosti týkající se postupu umožňujícího zařízení získat povolení k vypouštění odpadů ze dne 14. srpna 1998 a ze dne 2. července 1999.

- 41 Komise, která od stěžovatelů obdržela v září 2000 nové informace o stavu sporného zařízení a domnívala se, že španělské orgány v projednávaném případě porušily směrnice 75/442, 85/337, i v jejím původním znění, 80/68, 91/271 a 91/676, zaslala dne 18. ledna 2001 Španělskému království výzvu dopisem.
- 42 Během dvoustranného jednání se službami Komise konaného ve dnech 21. a 22. května 2001 informovaly španělské orgány Komisi, že po kontrole vydaly dne 18. dubna 2001 nepříznivé stanovisko ke schválení dotčeného zařízení a že požádaly obec Vera, aby přijala opatření nezbytná k uzavření tohoto zařízení, a v případě, že tak neučiní, aby zasáhla samotná Junta de Andalucía.
- 43 Dopisem ze dne 20. června 2001 odpověděly španělské orgány na výzvu dopisem. Opětovně tvrdily, že směrnice 75/442 se podle jejich názoru nepoužije, a ohledně směrnice 85/337 upřesnily, že byla vypracována nepříznivá zpráva o vlivu na životní prostředí týkající se rozšíření sporného zařízení a že požádaly místní příslušné orgány, aby přijaly opatření k uzavření tohoto zařízení. Pokud jde o směrnici 80/68, uplatňovaly, že údajně zasažené podzemní vody se shodují pouze s dílčí oblastí spodní vody s omezeným užitkem, jež je velmi blízko pobřeží a která není vůbec určena k užívání tam, kde je důležitá kvalita, takže tato oblast byla méně prozkoumána, i když Comisaría de Aguas del Sur (orgán pověřený správou vod na jihu země) byl informován o nezbytnosti uskutečnit hydrogeologický průzkum pro posouzení rizika případného zhoršení kvality vod. Pokud jde o směrnici 91/271, španělské orgány uznaly, že tato směrnice nebyla dodržena, avšak znečištění pobřežní laguny Antas nebylo způsobeno zařízením k chovu prasat, ale vypouštěním

odpadních vod obyvateli obce Vera. Pokud jde o směrnici 91/676, tytéž orgány se domnívaly, že tato směrnice byla dodržena, když uvedly, že studie o celkovém znečištění dusičnany na vnitrostátní úrovni by případně mohla umožnit vymezení nových ohrožených oblastí.

- 44 Vzhledem k tomu, že se Komise domnívala, že takto podané odpovědi nadále nebyly uspokojivé, zaslala Španělskému království dopisem ze dne 26. července 2001 odůvodněné stanovisko a vyzvala jej, aby přijalo opatření nezbytná ke splnění svých povinností ve lhůtě dvou měsíců od oznámení tohoto stanoviska.
- 45 Dopisem ze dne 4. října 2001 předaly španělské orgány Komisi zprávu vypracovanou Junta de Andalucía, v níž se uvádí, že dne 8. srpna 2001 bylo zahájeno sankční řízení proti spornému zařízení.
- 46 Vzhledem k tomu, že se Komise domnívala, že Španělské království stále nepřijalo opatření nezbytná ke splnění svých povinností, podala tuto žalobu.
- 47 Španělské království navrhuje, aby uvedená žaloba byla zamítnuta a Komisi byla uložena náhrada nákladů řízení.
- 48 Usnesením ze dne 5. května 2003 povolil předseda Soudního dvora vedlejší účastenství Spojeného království Velké Británie a Severního Irska na podporu návrhů Komise, zejména pokud jde o články 4, 9 a 13 směrnice 75/442.

K žalobě

- 49 Pro účely přezkumu projednávané žaloby je třeba nejprve analyzovat žalobní důvody vycházející z porušení směrnic 91/271 a 91/676, které se týkají celé zeměpisné oblasti, v níž se nachází dotyčné chovné zařízení, dále žalobní důvody vycházející z porušení směrnice 85/337, i v jejím původním znění, jimiž Komise zpochybňuje podmínky, za nichž byla prováděna výstavba a rozšíření tohoto zařízení, a konečně žalobní důvody vycházející z toho, že mrtvá těla zvířat a hnůj z uvedeného zařízení byly vypouštěny do životního prostředí v rozporu se směrnicemi 75/442 a 80/68.

Pokud jde o směrnici 91/271

- 50 Komise se žalobním důvodem vycházejícím z porušení směrnice 91/271 dovolává porušení této směrnice ze dvou důvodů. Uplatňuje jednak, že celá řeka Antas měla být zahrnuta do citlivých oblastí vymezených Autonomním společenstvím Andalusie podle čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice, a jednak, že městské odpadní vody z aglomerace Vera měly být z tohoto důvodu čištěny podle přísnějších požadavků, než jakým podléhá sekundární čištění, jak je stanoveno v odstavci 2 téhož článku.
- 51 K první části žalobního důvodu týkající se vymezení řeky Antas jako citlivé oblasti je zaprvé třeba připomenout, že Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 15. května 2003, Komise v. Španělsko (C-419/01, Recueil, s. I-4947), již konstatoval, že Španělské království tím, že nevymezilo řadu citlivých oblastí na svém území, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 5 směrnice 91/271. V řízení, v němž byl vydán uvedený rozsudek, jak vyplývá z jeho bodů 14 a 20, Komise připustila, že Autonomní společenství Andalusie vymezilo citlivé oblasti, které se ho

týkaly, zveřejnilo jména ve svém úředním věstníku a informovalo o tom Komisi; španělská vláda krom toho podotkla, že Komise připustila, že toto autonomní společenství zejména vymezilo citlivé oblasti nacházející se v jeho pobřežních vodách. Nesplnění povinnosti konstatované Soudním dvorem v bodě 23 uvedeného rozsudku se tudíž týkalo chybějícího vymezení citlivých oblastí, které spadalo do pravomoci jiných autonomních společenství, s výjimkou zejména citlivých oblastí v Autonomním společenství Andalusie.

- 52 Nicméně okolnost, že Soudní dvůr výše uvedeným rozsudkem Komise v. Španělsko konstatoval, že nedostatečné vymezení citlivých oblastí se netýká Autonomního společenství Andalusie, nebrání přezkumu žalobního důvodu vycházejícího z porušení směrnice 91/271. Tento žalobní důvod se totiž opírá o skutečnosti, o nichž Komise během postupu před zahájením soudního řízení, který předcházel předložení projednávané věci Soudnímu dvoru, nevěděla a které vycházejí ze zprávy vypracované pro Komisi společností ERM v lednu 2000, později než odůvodněné stanovisko v téže věci. Komise tedy byla oprávněna na základě této zprávy týkající se kontroly citlivých a ohrožených oblastí ve Španělsku poukázat na některé přetrvávající nedostatky při provádění směrnice 91/271 a zahájit z tohoto důvodu nové řízení o nesplnění povinnosti.

- 53 Zadruhé vyplývá z uvedené zprávy, jejíž obsah španělská vláda v tomto bodě nezpochybňuje, že vody řeky Antas jsou postiženy eutrofizací, obsahují zvýšené množství dusičnanů a že je do nich vzhledem k přítomnosti hotelů a turistických středisek v dané oblasti přiváděno značné množství živin. Tato kritéria přitom patří k těm, která musejí být podle přílohy II směrnice 91/271 zohledněna členskými státy při vymezování citlivých oblastí. Komise krom toho uvedla, aniž by jí španělská vláda odporovala, že španělské orgány navrhly vymezit uvedenou řeku jako místo

s významem pro Společenství v síti Natura 2000 vzhledem k výskytu želv „testudo graeca“ ve vodách této řeky. I když však taková okolnost není zmíněna mezi kritérii uvedenými v této příloze II, je doplňkovým poukazem na zvláštní význam, který představuje ochrana dotyčného vodního prostředí před vypouštěním nedostatečně vyčištěných městských odpadních vod.

- 54 Španělská vláda namítá, že Rambla řeky Antas není tvořena volnými minerálními vodami, ale podzemními toky, které vzhledem k nedostatku světla nemohou být postiženy růstem řas, a tedy ani eutrofizací. Avšak ani za předpokladu, že by toto zjištění bylo správné, nebrání tomu, aby tato oblast byla vymezena jako citlivá oblast ve smyslu směrnice 91/271. Příloha II této směrnice totiž jednak stanoví, že citlivé oblasti mohou být tvořeny „vodními útvary“, a nevyžaduje tedy, aby dotyčné vodní prostředí sestávalo z volných vod. Táž příloha krom toho při určení, zda oblast musí být vymezena jako citlivá oblast, zmiňuje další kritéria, než je kritérium eutrofizace, zejména zvýšenou koncentraci dusičnanů.
- 55 Řeka Antas tedy měla být jako celek vymezena španělskými orgány jako citlivá oblast.
- 56 První část žalobního důvodu je tedy opodstatněná.
- 57 K druhé části žalobního důvodu týkající se požadavku čištění podle přísnějších požadavků, než jakým podléhá sekundární čištění, jak je upraven v čl. 5 odst. 2 směrnice 91/271, jehož předmětem by měly být městské odpadní vody z aglomerace Vera, je třeba jednak podotknout, že španělská vláda nepopírá skutečnost, že tyto vody jsou čištěny pouze primárně.

- 58 Z číselných údajů předložených Komisí v její replice krom toho vyplývá, že v rozporu s tvrzením španělské vlády má uvedená aglomerace vzhledem k počtu přibližně 8 000 stálých obyvatel obce Vera a významnému letnímu přílivu turistů v dotyčném regionu PE překračující 10 000. Vzhledem k tomu, že městské odpadní vody jsou z této aglomerace vypouštěny do oblasti, která, jak již bylo řečeno, měla být vymezena jako citlivá oblast, měly španělské orgány zajistit, aby tyto vody byly před vypuštěním do citlivých oblastí čištěny podle přísnějších požadavků, než jak je popsáno v článku 4 směrnice 91/271, tedy nejpozději od 31. prosince 1998 čištěny podle přísnějších požadavků, než jakým podléhá sekundární čištění.
- 59 Argument španělské vlády vycházející z toho, že lhůta stanovená směrnicí 91/271 pro aglomerace s PE mezi 2 000 a 15 000 uplyne teprve 31. prosince 2005, nelze přijmout ani za předpokladu, že PE aglomerace Vera spadá do této kategorie. Článek 3 odst. 1 a 2 uvedené směrnice totiž stanoví tuto lhůtu pro zavedení stokových soustav a sekundárního čištění pouze pro vypouštění městských odpadních vod z této kategorie aglomerací, ke kterému dochází mimo citlivé oblasti. Uvedenou lhůtu tedy v každém případě nelze použít na vypouštění městských odpadních vod z aglomerace Vera.
- 60 Pokud jde o okolnost, jíž se dovolává španělská vláda, že společnost spravující čistírnu odpadních vod nedala některé informace týkající se zevrubné studie dotyčných odpadních vod, tato okolnost nezpochybňuje zjištění, že tyto vody nejsou čištěny způsobem stanoveným směrnicí 91/271. Španělská vláda ostatně tím, že ve své duplice uvedla, že čistírna odpadních vod v obci Vera, jež byla postavena v roce 1993, měla dostatečně splňovat požadavky právní úpravy odpadů v citlivých oblastech do roku 2011, připouští, že tyto požadavky nebyly ve lhůtě stanovené v odůvodněném stanovisku splněny.

- 61 Druhá část žalobního důvodu je tedy opodstatněná. Návrhům žaloby založeným na porušení směrnice 91/271 je tedy třeba vyhovět.

Pokud jde o směrnici 91/676

- 62 Španělská vláda tvrdí, že žalobní důvod vycházející z porušení směrnice 91/676 je nepřípustný ve dvou ohledech. Tento žalobní důvod jednak nebyl uveden v odůvodněném stanovisku a Komise jej tedy nemůže vznést poprvé před Soudním dvorem. Komise již krom toho zahájila další řízení o nesplnění povinnosti vyplývající z uvedené směrnice pod číslem 2002/2009, když Španělskému království zaslala výzvu dopisem vztahující se rovněž na Rambla de Mojácar. Přitom zásada *non bis in idem*, která se uplatní na řízení o nesplnění povinnosti, brání tomu, aby proti členskému státu byla zahájena dvě řízení z důvodu téhož porušení práva Společenství.

- 63 Pokud jde o první bod, je třeba argumentaci španělské vlády zamítnout. Ze všech písemností ve spise a zvláště z výzvy dopisem a odůvodněného stanoviska zaslaných uvedenému členskému státu totiž vyplývá, že porušení směrnice 91/676 představuje jeden z důvodů, jichž se Komise dovolávala od postupu před zahájením soudního řízení. Předmět sporu tak byl jasně vymezen a španělská vláda měla možnost předložit své vyjádření a připravit svou obranu (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 15. prosince 1982, Komise v. Dánsko, 211/81, Recueil, s. 4547, body 8 a 9). Tento důvod byl tedy uveden v odůvodněném stanovisku, i když nebyl výslovně zmíněn v konečné části uvedeného stanoviska, a byl obdobně předložen a dostatečně upřesněn v žalobě (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Komise v. Dánsko, body 14 a 15).

- 64 Žalobní důvod tedy není v tomto prvním ohledu nepřípustný.

- 65 Pokud jde o druhý bod, i kdyby se zásada *non bis in idem* použila na řízení o nesplnění povinnosti, postačí konstatovat, že tato okolnost nemá v projednávané věci vliv na přípustnost žalobního důvodu. V případě, že by Soudní dvůr konstatoval, že tento žalobní důvod je opodstatněný, by totiž jediným důsledkem argumentace španělské vlády bylo, že by Komise případně musela upustit od řízení o nesplnění povinnosti, které zahájila pod č. 2002/2009 v rozsahu, v němž se toto řízení vztahuje na vymezení Rambla de Mojácar jako ohrožené oblasti.
- 66 Žalobní důvod tedy není v tomto druhém ohledu nepřijatelný.
- 67 Ve věci samé Komise právem tvrdí, že španělské orgány prohlášením laguny řeky Antas za citlivou oblast pro účely směrnice 91/271 uznaly stav eutrofizace vod v dotyčném regionu a velké množství dusičnanů v těchto vodách, jak vyplývá ze zprávy společnosti ERM týkající se kontroly citlivých a ohrožených oblastí ve Španělsku. Španělská vláda ostatně ve své žalobní odpovědi připouští, že obsah dusičnanů v těchto vodách, který představuje jedno z kritérií pro vymezení ohrožených oblastí uvedených v příloze I směrnice 91/676, překračuje 50 mg na litr.
- 68 K odůvodnění chybějícího vymezení Rambla de Mojácar jako ohrožené oblasti španělská vláda tvrdí, že kritérium pro vymezení upravené v článku 1 uvedené směrnice vycházející z toho, že přítomnost dusičnanů musí být způsobena zemědělskou činností, není splněno.
- 69 Tomuto argumentu však nelze vyhovět. Jak již totiž Soudní dvůr rozhodl, pro to, aby vody byly považovány za „znečištěné“ ve smyslu zejména čl. 3 odst. 1 směrnice

91/676 a bylo nutné jejich vymezení jako ohrožená oblast podle čl. 3 odst. 2 uvedené směrnice, není nezbytné, aby dusíkaté sloučeniny zemědělského původu přispívaly k znečištění výlučně. Postačí, aby k němu přispěly významným způsobem (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 29. dubna 1999, Standley a další, C-293/97, Recueil, s. I-2603, body 30 a 35).

70 Španělská vláda ve své duplice uplatňuje, že vymezení Rambla de Mojácar jako ohrožené oblasti nemá v rámci projednávané věci význam, neboť tato oblast tvoří hydrologickou oblast odlišnou od oblasti Rambla řeky Antas, která je jako jediná uvedena v projednávané žalobě. Tento argument však není opodstatněný. Chybějícího vymezení Rambla de Mojácar jako ohrožené oblasti ve smyslu směrnice 91/676 se Komise dovolává jako žalobního důvodu odlišného od důvodu vycházejícího z chybějícího vymezení Rambla řeky Antas jako citlivé oblasti ve smyslu směrnice 91/271. Žaloba se tedy v rozporu s tvrzením španělské vlády netýká jen Rambla řeky Antas. Ze stejného důvodu musí být zamítnut argument španělské vlády, že údaje vycházející z publikace Instituto Geológico y Minero de España se týkají pouze hydrogeologické jednotky Bajo Almanzora, která neodpovídá oblasti, o níž se jedná v řízení o nesplnění povinnosti.

71 Pokud jde o námitku podanou španělskou vládou ohledně skutečnosti, že údaje vycházející ze zprávy vypracované společností ERM nejsou stejně spolehlivé jako údaje získané pro Junta de Andalucía, nemůže tato námitka prokázat, že znečištění dusičnany není způsobeno zemědělskou činností.

72 Španělská vláda konečně marně uplatňuje, že pokud se přísuny hnojiv dělí výměrou půdy, na níž se provádí hnojení hnojem, jsou množství dusičnanů podstatně nižší

než 170 kg na hektar, což je prahová hodnota stanovená v příloze III odst. 2 směrnice 91/676. Žalobní důvod totiž nevyhází z toho, že hnojení hnojem provádí dotčené chovné zařízení v rozporu s ustanoveními směrnice 91/676, ale z toho, že Španělské království nevymezilo Rambla de Mojácar jako ohroženou oblast. Tento argument španělské vlády je tudíž nerelevantní a je třeba jej zamítnout.

- 73 Pokud jde přitom v projednávaném případě o hydrogeologickou jednotku 06.06 (Bajo Almanzora), španělská vláda neuvedla žádný přesný údaj, který by mohl zpochybnit tvrzení Komise, že příspěvek zemědělských zdrojů ke znečištění dusičnany je významné.
- 74 Z výše uvedeného vyplývá, že žalobní důvod vycházející z porušení směrnice 91/676 je opodstatněný.

Pokud jde o směrnici 85/337

- 75 Komise uplatňuje, že zařízení k chovu prasat nebylo před svou výstavbou uskutečněnou před 14. březnem 1999, datem pro provedení směrnice 85/337, nebo před svým rozšířením, ke kterému došlo po tomto datu, podrobeno posouzení svého vlivu na životní prostředí v rozporu s článkem 2 a čl. 4 odst. 2 směrnice 85/337, i v jejím původním znění.
- 76 Španělská vláda tvrdí, že Komise neupřesnila, k jakému z obou znění této směrnice se vztahuje nesplnění povinnosti, a že žalobní důvod je tudíž nepřipustný. Táž vláda

se podpůrně domnívá, že tento žalobní důvod není opodstatněný. Komise ve své replice uvedla, že dotčené zařízení bylo uskutečněno před vstupem směrnice 85/337 v platnost a že na projednávaný případ byla použitelná jediné směrnice 85/337 ve svém původním znění.

- 77 V tomto ohledu je třeba zaprvé podotknout a Komise nepopírá, že toto zařízení k chovu prasat bylo zřízeno v roce 1976. K tomuto datu však žádné ustanovení práva Společenství neukládalo španělským orgánům povinnost provést posouzení vlivu uvedeného zařízení na životní prostředí. Lhůta pro provedení směrnice 85/337 v jejím původním znění totiž uplynula dne 3. července 1988 a Soudní dvůr rozhodl, že tato směrnice nemůže členským státům uložit provedení posouzení vlivu záměrů na životní prostředí, i kdyby tyto záměry podléhaly povolení, avšak byly uskutečněny před tímto datem (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. srpna 1995, Komise v. Německo, C-431/92, Recueil, s. I-2189, bod 32, ohledně záměrů, u nichž byla podána žádost o povolení po 3. červenci 1988).
- 78 Zadruhé z písemností ve spisu vyplývá, že po 14. březnu 1999, datu uplynutí lhůty pro provedení směrnice 85/337, podléhalo dotčené zařízení novému povolovacímu řízení podle zákona č. 7/1994. Tento zákon stanoví, že povolení pro zařízení s více než 100 chovnými prasnicemi a 500 prasaty určenými k výkrmu, do kteréžto kategorie spadá i uvedené chovné zařízení, protože čítá přibližně 2 800 kusů, podléhá posouzení vlivu na životní prostředí.
- 79 Komise přitom neprokázala, čím španělské orgány při provádění tohoto nového povolovacího řízení před 26. zářím 2001, datem uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku, porušily směrnici 85/337.

80 Španělské orgány se totiž držely pravidla, podle něž je posouzení vlivu na životní prostředí povinné i s ohledem na záměry, jež byly uskutečněny před datem uplynutí lhůty pro provedení směrnice 85/337, pokud tyto záměry byly povoleny, aniž by jim předcházelo takové posouzení a pokud podléhají novému povolovacímu řízení zahájenému po tomto datu (viz v tomto smyslu, pokud jde o směrnici 85/337 v jejím původním znění, rozsudek ze dne 18. června 1998, *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland*, C-81/96, Recueil, s. I-3923, body 23 a 25, ohledně záměrů povolených před 3. červencem 1988, kterým však nepředcházelo posouzení vlivu na životní prostředí a které byly předmětem nové žádosti o povolení podané po tomto posledně uvedeném datu).

81 Z písemností ve spisu jednak vyplývá, že španělské orgány zahájily podle zákona č. 7/1994, jehož soulad s požadavky směrnice 85/337 Komise nezpochybnila, řízení o posouzení vlivu na životní prostředí, které umožňovalo ověřit, zda dotčené chovné zařízení mohlo být povoleno a zda jeho správní situace mohla být případně uvedena do souladu s právními předpisy. V květnu 1999 tak uvedené orgány požádaly vlastníka tohoto zařízení o poskytnutí údajů, které by umožnily vypracování zprávy o vlivu na životní prostředí. Taková zpráva byla vypracována v červenci 2000 společností Tecnomia na žádost Confederación Hidrográfica del Sur a zaslána Komisi v říjnu 2000.

82 Španělské orgány krom toho provedly kontrolu dotčeného chovného zařízení a zejména s ohledem na nepříznivé výsledky této kontroly rozhodly, že není možné uvedené zařízení povolit. Dne 18. dubna 2001 vydaly tytéž orgány nepříznivé stanovisko ke schválení téhož zařízení a požádaly obec Vera, aby přijala opatření, jež mají zajistit jeho uzavření. Konečně dne 8. srpna 2001 bylo zahájeno sankční řízení proti osobě řídící dotčené zařízení.

83 Španělské orgány tedy správně provedly povinnost posouzení vlivu na životní prostředí stanovenou zákonem č. 7/1994. Nesplnění povinnosti stanovené právem Společenství tvrzené Komisí tedy není v tomto ohledu prokázáno.

- 84 Z výše uvedeného vyplývá, že žalobní důvod vycházející z toho, že Španělské království porušilo článek 2 a čl. 4 odst. 2 směrnice 85/337, i v jejím původním znění, musí být zamítnut, aniž by bylo třeba zkoumat námitku nepřijatelnosti vznesenou španělskou vládou.

Pokud jde o směrnici 75/442

- 85 Komise tvrdí, že dotčené zařízení produkuje odpady ve značném množství, zejména hnůj a mrtvá těla zvířat, a že s těmito odpady má být vzhledem k neexistenci právních předpisů Společenství nakládáno v souladu se směrnicí 75/442. Toto zařízení přitom funguje bez povolení požadovaného v článku 9 této směrnice a uvedené odpady jsou, jak uznaly samotné španělské orgány, nekontrolovaně vypouštěny na sousední půdu, a nesplňují tak požadavky využití nebo odstranění uvedené v článku 4 téže směrnice. Uvedené zařízení konečně nepodléhalo přiměřené pravidelné kontrole ze strany příslušných orgánů v rozporu s článkem 13 uvedené směrnice.
- 86 V tomto ohledu je třeba připomenout, že rozsah působnosti pojmu „odpad“ ve smyslu směrnice 75/442 závisí na významu pojmu „zbavit se“ uvedeného v čl. 1 písm. a) prvním pododstavci uvedené směrnice (viz rozsudek ze dne 18. prosince 1997, Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Recueil, s. I-7411, bod 26).
- 87 V určitých situacích může předmět, materiál nebo surovina, jež vznikají těžebním nebo výrobním postupem, který není hlavně určen k jeho výrobě, představovat nikoli zbytek, ale vedlejší produkt, kterého se podnik nechce „zbavit“ ve smyslu čl. 1

písm. a) prvního pododstavce směrnice 75/442, ale který chce za podmínek, které jsou pro něj výhodné, využívat nebo uvádět na trh v pozdějším procesu bez jeho předchozího zpracování. V takovém případě neexistuje žádné odůvodnění pro to, aby předměty, materiály nebo suroviny, jež mají z hospodářského hlediska hodnotu výrobku bez ohledu na jejich zpracování a které jako takové podléhají právním předpisům použitelným na tyto výrobky, podléhaly ustanovením této směrnice, jež mají upravovat odstraňování nebo využití odpadů, pokud toto opětovné využití nebude bez předchozího zpracování a v návaznosti na výrobní proces pouze možné, ale jisté (viz rozsudek ze dne 18. dubna 2002, *Palin Granit a Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, C-9/00, Recueil, s. I-3533, body 34 až 36).

- 88 Soudní dvůr tak rozhodl, že úlomky zbytkového kamení a písku z obohacování rudy pocházející z důlního zařízení nespádají pod kvalifikaci odpadů ve smyslu směrnice 75/442, pokud je jejich držitel užívá pro nezbytné zasypání chodeb uvedeného dolu a poskytne dostatečné záruky vymezení a skutečného využití těchto látek (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. září 2003, *AvestaPolarit Chrome*, C-114/01, Recueil, s. I-8725, bod 43). Soudní dvůr se rovněž domníval, že petrolejový koks, který je úmyslně vyráběn nebo je výsledkem současné výroby dalších hořlavých derivátů ropy v ropné rafinerii a je s jistotou používán jako palivo pro energetickou potřebu rafinerie a ostatních průmyslových podniků, není odpadem ve smyslu směrnice 75/442 (usnesení ze dne 15. ledna 2004, *Saetti a Frediani*, C-235/02, Recueil, s. I-1005, bod 47).

- 89 Jak právem uplatňuje vláda Spojeného království ve svém vyjádření vedlejšího účastníka, mohou být statková hnojiva za stejných podmínek vyloučena z kvalifikace odpadů, pokud jsou používána jako půdní hnojiva v rámci legální praxe hnojení na řádně vymezených pozemcích a pokud se jejich skladování omezuje na potřeby tohoto hnojení.

- 90 V rozporu s tvrzením Komise není namístě omezovat tuto analýzu na statková hnojiva používaná jako hnojiva na pozemcích téhož zemědělského podniku, jako je podnik, který tato hnojiva produkuje. Jak již totiž Soudní dvůr rozhodl, látka může být nepovažována za odpad ve smyslu směrnice 75/442, pokud je s jistotou používána pro potřeby jiných hospodářských subjektů, než je subjekt, který ji vyprodukoval (viz v tomto smyslu výše uvedené usnesení Saetti a Frediani, bod 47).
- 91 Naproti tomu analýzu umožňující se v určitých situacích domnívat, že zbytek z výroby není odpadem, ale vedlejším produktem nebo opětovně použitelnou surovinou v návaznosti na výrobní proces, nelze použít na mrtvá těla chovných zvířat, pokud tato zvířata uhynula v zařízení a nebyla poražena za účelem lidské spotřeby.
- 92 Tato mrtvá těla zvířat totiž nemohou být obecně opětovně využita k účelům lidské potravy. Jsou právní úpravou Společenství, zejména směrnicí Rady 90/667/EHS ze dne 27. listopadu 1990 o veterinárních pravidlech pro zneškodňování a zpracování živočišného odpadu, jeho uvádění na trh a pro ochranu před patogenními původci v krmivech živočišného původu, též z ryb, a o změně směrnice 90/425/EHS [(Úř. věst. L 363, s. 51), směrnice 90/667 byla zrušena po datu stanoveném v odůvodněném stanovisku článkem 37 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1774/2002 ze dne 3. října 2002 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu, které nejsou určeny pro lidskou spotřebu (Úř. věst. L 273, s. 1; Zvl. vyd. 03/37, s. 92)], považována za „živočišný odpad“ a mimoto za odpad spadající do kategorie „vysoce rizikových látek“, které musejí být zpracovány v závodech schválených členskými státy nebo odstraněny spálením nebo zakopáním. Táž směrnice 90/667 stanoví, že tento materiál může být použit k potravě pro zvířata, která neslouží lidské spotřebě, avšak pouze na základě povolení vydaných členskými státy a pod veterinární kontrolou příslušných orgánů.

- 93 Mrtvá těla zvířat uhynulých v dotčeném zařízení tedy nesmějí být v žádném případě používána za podmínek, které by umožňovaly, aby byly vyloučeny z definice odpadů ve smyslu směrnice 75/442. Držitel těchto mrtvých těl zvířat má povinnost se jich zbavit, takže tento materiál musí být považován za odpad.
- 94 Pokud jde v projednávaném případě zaprvé o hnůj vyprodukovaný chovným zařízením, z písemností ve spisu vyplývá, že tento hnůj je používán jako zemědělské hnojivo a je jím hnojeno na řádně vymezených pozemcích. Je skladován v jímce za účelem hnojení. Osoba řídící dotčené zařízení se ho tedy nechce zbavit, takže tento hnůj nepředstavuje odpad ve smyslu směrnice 75/442.
- 95 Okolnost, že v evropském katalogu odpadů jsou mezi „odpady z prvovýroby v zemědělství“ uvedeny „zvířecí trus, moč a hnůj (včetně znečištěné slámy), kapalné odpady, soustředované odděleně a zpracovávané mimo místo vzniku“, nemůže zpochybnit tento závěr. Tato obecná zmínka statkových hnojiv totiž nepřihlíží k podmínkám, za nichž jsou tato hnojiva používána a jež jsou určující pro účely posouzení pojmu odpad. Úvodní poznámka uvedená v příloze evropského katalogu odpadů ostatně obsahuje upřesnění, že tento seznam odpadů není „taxativní“, že „skutečnost, že materiál je tam uveden, neznamená, že by byl odpadem za všech okolností“ a „zařazení do tohoto seznamu má účinek pouze tehdy, pokud materiál odpovídá definici odpadů“.
- 96 Pokud jde o argumentaci Komise, že v projednávaném případě nejsou dodrženy zásady správné zemědělské praxe přijaté Junta de Andalucía ani maximální množství hnojiva stanovené v příloze III směrnice 91/676, nemá vliv na kvalifikaci hnoje s ohledem na směrnici 75/442. Skutečnost, i kdyby byla prokázána, že hnojení ve sporném chovném zařízení není ve všech bodech v souladu s touto správnou

zemědělskou praxí a se směrnicí 91/676, by mohla charakterizovat nesplnění povinností vyplývajících z této posledně uvedené směrnice, ale neprokazuje, že by hnůj byl nekontrolovaně vypouštěn do životního prostředí za podmínek, které by umožnily považovat jej za odpad.

- 97 Vzhledem k tomu, že se Komise v tomto bodě nedovolávala porušení směrnice 91/676, ale omezila se na tvrzení nesplnění povinností vyplývající ze směrnice 75/442, musí být žalobní důvod vycházející z porušení z této posledně uvedené směrnice zamítnut, pokud se týká hnoje.
- 98 Pokud jde zadruhé o mrtvá těla zvířat, jejichž přítomnost byla zjištěna v dotčeném chovném zařízení, jež musejí být považována za odpady ve smyslu směrnice 75/442, jak bylo řečeno v bodě 94 tohoto rozsudku, španělská vláda nicméně tvrdí, že na mrtvá těla zvířat se „již vztahují jiné právní předpisy“, a jsou tedy vyloučena z rozsahu působnosti této směrnice podle čl. 2 odst. 1 písm. b), iii) uvedené směrnice.
- 99 Soudní dvůr již rozhodl, že tento pojem „jiných předpisů“ se může vztahovat jak na právní předpisy Společenství, tak na vnitrostátní právní předpisy upravující kategorii odpadů uvedenou v čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice 75/442 za podmínky, že se tyto právní předpisy, ať již předpisy Společenství nebo vnitrostátní předpisy, týkají nakládání s uvedenými odpady jako takovými a že vedou k úrovni ochrany životního prostředí, která přinejmenším odpovídá úrovni uvedené v této směrnici (viz výše uvedený rozsudek *AvestaPolarit Chrome*, bod 61).
- 100 Aniž by přitom bylo třeba se v projednávané věci vyslovit ke kritice, kterou Komise formulovala při jednání proti výše uvedenému rozsudku *AvestaPolarit Chrome*,

ohledně dotčených mrtvých těl zvířat byly zákonodárcem Společenství přijaty „jiné předpisy“ Společenství než směrnice 75/442 ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. b) této směrnice.

- 101 Směrnice 90/667 se totiž týká zejména nakládání s těmito mrtvými těly zvířat jako odpady. Stanoví přesná pravidla použitelná na tuto kategorii odpadů, když zejména stanoví, že mají být zpracovávána ve schválených závodech nebo odstraňována spalováním nebo zakopáním. Definuje například situace, kdy tyto odpady, nemohou-li být zpracovány, musejí být spalovány nebo zakopávány. Ve svém čl. 3 odst. 2 upřesňuje, že tyto odpady mohou být spalovány nebo zakopávány zejména tehdy, pokud „množství a vzdálenost neodůvodňují sběr odpadů“ a „zakopání musí být dostatečně hluboké, aby bylo zabráněno šelmám ve vyhrabání mrtvých těl zvířat nebo odpadů, a musí být provedeno na vhodném pozemku, aby bylo zabráněno kontaminaci podzemních vod a jakémukoli poškození životního prostředí. Před zakopáním mají být mrtvá těla zvířat ošetřena vhodným dezinfekčním prostředkem povoleným příslušným orgánem“. Uvedená směrnice rovněž upravuje kontroly, které musejí členské státy provést, a ve svém článku 12 stanoví, že veterinární experti Komise mohou v některých případech ve spolupráci s vnitrostátními orgány provést kontrolu na místě. Nařízení č. 1774/2002, jež bylo přijato v důsledku hygienické krize zvané „nemoc šílených krav“ a které vstoupilo v platnost po datu uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku, stanoví ještě přesnější požadavky na uskladnění, zpracování a spalování živočišného odpadu.

- 102 Ustanovení směrnice 90/667 upravují vlivy zpracování mrtvých těl zvířat na životní prostředí a podle stupně upřesnění stanovují úroveň ochrany životního prostředí, která přinejmenším odpovídá úrovni stanovené směrnicí 75/442. Představují tak, v rozporu s tím, co tvrdí Komise ve své replice, „jiný předpis“ vztahující se na tuto kategorii odpadů a umožňují se domnívat, že tato kategorie je vyloučena z rozsahu působnosti uvedené směrnice, aniž by bylo třeba zkoumat, zda vnitrostátní právní

předpisy, kterých se dovolává španělská vláda, samy o sobě představují „jiný předpis“.

103 Směrnice 75/442 se tedy nepoužije na dotčená mrtvá těla zvířat. Vzhledem k tomu, že se Komise dovolávala pouze porušení této směrnice, musí být žalobní důvod zamítnut, pokud se týká mrtvých těl zvířat.

104 Tento žalobní důvod tedy musí být zamítnut v plném rozsahu.

Pokud jde o směrnici 80/68

105 Podle Komise vyplývá z dopisu ze dne 20. června 2001, jímž španělské orgány odpověděly na výzvu dopisem, že oblast postižená dotčeným zařízením k chovu prasat je znečištěna dusičnany, tedy látkami spadajícími do seznamu II bodu 3 směrnice 80/68, a že tato oblast nebyla podrobena předchozímu hydrogeologickému průzkumu v rozporu s čl. 3 písm. b), čl. 5 odst. 1 a článkem 7 uvedené směrnice.

106 Španělská vláda nicméně právem uplatňuje, že používání hnoje jako hnojiva je operace, která zpravidla odpovídá správné zemědělské praxi a není „odstraňováním nebo ukládáním těchto látek za účelem odstranění“ ve smyslu článku 5 téže směrnice.

107 Krom toho se režim ochrany vod před znečištěním statkovými hnojivy neopírá o směrnici 80/68, ale o směrnici 91/676, jejímž předmětem je právě boj proti

znečištění vod způsobenému hnojením nebo vypouštěním živočišných výkalů, jakož i nadměrným používáním hnojiv, a která obsahuje opatření ohledně nakládání s odpady, jež členské státy musejí uložit zemědělským provozovatelům. Přitom kdyby byl článek 5 směrnice 80/68 vykládán v tom smyslu, že členské státy musejí podřídit používání statkových hnojiv jako zemědělského hnojiva předchozímu šetření, které zahrnuje zejména hydrogeologický průzkum dotyčné oblasti, nahradil by režim ochrany zavedený směrnicí 80/68 částečně režim zavedený směrnicí 91/676.

108 Španělské orgány tedy nebyly na základě směrnice 80/68 povinny podřídit zemědělské používání hnoje v dotčeném chovném zařízení povolovacímu řízení upravenému touto směrnicí ani za těchto podmínek provádět hydrogeologický průzkum v dotyčné oblasti.

109 Žalobní důvod vycházející z porušení směrnice 80/68 tedy musí být zamítnut.

110 Z výše uvedeného plyne, že Španělské království tím, že:

— nezajistilo, aby městské odpadní vody z aglomerace Vera byly čištěny tak, jak stanoví v čl. 5 odst. 2 směrnice 91/271, tedy podle přísnějších požadavků, než jaké jsou popsány v článku 4 této směrnice, a

— nevymezilo Rambla de Mojácar jako ohroženou oblast v rozporu s ustanoveními čl. 3 odst. 1, 2 a 4 směrnice 91/676,

nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z výše uvedených směrnic.

- 111 Ve zbývajících částech je namísto žalobu zamítnout.

K nákladům řízení

- 112 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu bude účastníku řízení, který byl ve sporu neúspěšný, uložena náhrada nákladů řízení, pokud účastník, který byl ve sporu úspěšný, náhradu nákladů ve svém návrhu požadoval. Podle čl. 69 odst. 3 téhož řádu může Soudní dvůr rozdělit náklady řízení mezi účastníky nebo rozhodnout, že každý z účastníků řízení ponese vlastní náklady, pokud jsou účastníci řízení současně neúspěšní v jednom či více bodech nebo ve výjimečných případech.
- 113 V projednávaném sporu je třeba přihlídnout ke skutečnosti, že žalobě nebylo vyhověno v plném rozsahu nesplnění povinnosti, jak bylo definováno Komisí.
- 114 Je tedy namísto uložit Španělskému království náhradu dvou třetin veškerých nákladů řízení. Komisi se ukládá náhrada jedné třetiny nákladů řízení.
- 115 Spojené království ponese v souladu s čl. 69 odst. 4 jednacího řádu vlastní náklady řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Španělské království tím, že nezajistilo, aby městské odpadní vody z aglomerace Vera byly čištěny tak, jak stanoví čl. 5 odst. 2 směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod, tedy podle přísnějších požadavků, než jaké jsou popsány v článku 4 této směrnice, a nevymezilo Rambla de Mojácar jako ohroženou oblast v rozporu s ustanoveními čl. 3 odst. 1, 2 a 4 směrnice Rady 91/676/EHS ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z uvedených směrnic.
- 2) Ve zbývajících částech žaloba zamítá.
- 3) Španělskému království se ukládá náhrada dvou třetin veškerých nákladů řízení. Komisi Evropských společenství se ukládá náhrada jedné třetiny nákladů řízení.
- 4) Spojené království Velké Británie a Severního Irska ponese vlastní náklady řízení.

Podpisy.